

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

28 januari 2025

Kenmerk

Z/25/078248 / D/25/169844

Portefeuillehouder

Bas Lont

Portefeuille

Energietransitie

Opsteller

Schipper, Rolf

Onderwerp

Voortgang opwek duurzame elektriciteit

Kernboodschap

Oudewater ligt op schema om de doelen voor de opwek van duurzame energie voor 2030 te halen. Tabel 1 geeft een overzicht van alle gerealiseerde en lopende opwekprojecten in de gemeente. De verwachte opwek voor zon op grote daken is inmiddels gerealiseerd. Daarnaast is met de vaststelling van het 'Toetsingskader voor grootschalige zonnevelden' een belangrijke stap gezet. De verwachte opwek komt hiermee uit tussen de 26,9 en 30,3 GWh in 2030.

Soort opwek	Verwachte opwek in het Afwegingskader	Gerealiseerde opwek	Verwachte opwek in 2030
Grootschalige zonne-energie	12 GWh	-	19 GWh
Grootschalige windenergie	-	-	-
Zon op grote daken	6 GWh	Minimaal 6,8 GWh	7,5-9,8 GWh
Kleine windmolens	1 GWh	Ongeveer 0,28 GWh	0,4-1 GWh
Solar carports	-	-	0-0,5 GWh
Totaal	19 GWh	Minimaal 7,08 GWh	26,9-30,3 GWh

Tabel 1. Overzicht van de gerealiseerde en verwachte opwek van duurzame energie, per soort.

Toelichting**Inleiding:**

In 2021 heeft de gemeenteraad besloten om vóór 2030 minstens 19 gigawattuur (GWh) aan duurzame elektriciteit op te wekken (D/21/007736). Aanvullend is afgesproken dat de opwek van duurzame elektriciteit in Oudewater mag oplopen tot maximaal 28,5 GWh. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de voorkeursvolgorde van de zonneladder: eerst zon op dak en kleine windturbines. Daarnaast geldt voor grootschalige zon of wind een maximum van 19 GWh.

Deze gemeentelijke afspraken komen voort uit het Klimaatakkoord. De landelijke ambities uit het Klimaatakkoord zijn verder uitgewerkt in een 'Regionale Energiestrategie' (RES). In 2021 ondertekende de gemeente Oudewater, samen met andere overheden van het regionale samenwerkingsverband U10/U16, de RES 1.0. Hiermee zijn de gestelde doelen voor hernieuwbare opwek ook in regionaal verband vastgelegd.

De doelen voor opwek zijn verder uitgewerkt in het 'Afwegingskader duurzame energie opwekken in Oudewater' (D/21/024301), hierna 'Afwegingskader' genoemd. In het Afwegingskader is vastgelegd onder welke voorwaarden

grootschalige duurzame energieprojecten worden toegestaan. Daarnaast is een inschatting gemaakt van hoe het RES-bod van minstens 19 GWh zal worden ingevuld:

- Verwachte opwek zon op grote daken: 6 GWh.
- Verwachte opwek kleine windmolens: 1 GWh.
- Grootschalige opwek met zonnevelden:
- Verwacht: 12 GWh.
- Maximaal: 19 GWh.

Verder is er ook opwek op kleine daken, bijvoorbeeld door zonnepanelen op woningen. De grens tussen kleine en grote daken ligt op 15 kiloWattpiek (kWp). Dit zijn ongeveer 40 zonnepanelen. De gemeente heeft geen doelstelling voor kleinschalige opwek. Deze opwek telt ook niet mee voor de regionale doelstelling van de RES, maar levert wel een bijdrage aan de nationale klimaatdoelen en de verduurzaming van de Nederlandse energievoorziening. Om een beeld te geven: begin 2024 lagen er op 1.888 kleine daken in Oudewater zonnepanelen (Bron CBS). Dit levert jaarlijks ongeveer 6,7 GWh aan elektriciteit op. Kleinschalige opwek wordt in deze raadsinformatiebrief verder niet besproken.

Deze raadsinformatiebrief beschrijft de voortgang van middelgrote en grootschalige opwek van duurzame energie, per project en opgave. Hoeveel GWh is er inmiddels gerealiseerd? Welke ontwikkelingen zien we voor de komende periode? Wanneer is de gemeenteraad aan zet? En welke aandachtspunten zijn belangrijk?

1. Algemene ontwikkelingen en aandachtspunten

Als gemeente hebben we doelen gesteld voor duurzame opwek van elektriciteit. Er zijn verschillende positieve ontwikkelingen die helpen bij het bereiken van deze doelen. Technische innovatie speelt bijvoorbeeld een belangrijke rol. Zonnepanelen en windturbines worden steeds verder doorontwikkeld, waarmee de energieopbrengst per installatie stijgt. Daarnaast zijn er ook meer mogelijkheden voor energieopslag. Opslag kan een positief effect op netcongestie hebben, maar dat is afhankelijk van hoe het ingezet wordt. Soms is opslag zelfs een voorwaarde, omdat er geen aansluiting mogelijk is op het elektriciteitsnet. Daarnaast kan opslag ook een betere businesscase opleveren voor energieprojecten.

Bij de ontwikkeling van duurzame opwek zien we ook een aantal risico's. Zo moeten installaties steeds vaker worden afgeschakeld (uitgezet) vanwege netcongestie. Daarnaast zijn er strengere landelijke eisen aan zonnevelden. Een gebrek aan initiatiefnemers voor zonnevelden kan de ontwikkeling vertragen. Hetzelfde geldt voor een gebrek aan financiële middelen onder omwonenden om lokaal eigendom te realiseren. Er is ook een mogelijk risico vanuit de gemeente: een intern capaciteitstekort. Te weinig mensen en middelen om (te veel) plannen en initiatieven allemaal te kunnen behandelen.

1.1 Herijking RES U16

De RES wordt in 2025 herijkt (opnieuw bekeken). Het doel hiervan is vooral om te controleren of we als RES U16 nog steeds op koers liggen. Hier wordt onder meer bekeken of we het afgesproken RES-bod van 1,8 TWh in 2030 gaan halen. Als dat niet zo is, zal op regionaal niveau worden gekeken naar nieuwe kansrijke zoeklocaties. Het regionale voorstel voor de herijking van de RES wordt medio 2025 aan de raad voorgelegd ter besluitvorming.

2. Grootschalige zonne-energie

Op dit moment is er nog geen grootschalige opwek van zonne-energie in Oudewater. In het Afwegingskader uit 2021 is een verwachting geschetst van de benodigde opwek per categorie. De gemeente dacht toen dat er 12 GWh aan zonnevelden nodig zou zijn om de bijdrage van Oudewater aan de RES U16 te halen. De verwachting is nu dat in 2030 19 GWh aan grootschalige zonne-energie opgewekt gaat worden. Het doel voor grootschalige zonne-energie ligt hiermee op schema.

Op 3 oktober 2024 heeft de gemeenteraad het 'Toetsingskader voor grootschalige zonnevelden' vastgesteld (D/24/154417). Met de vaststelling van dit Toetsingskader is gebied B3 (gelegen ten noordoosten van Papekop) uit het Afwegingskader opengesteld voor vergunningsaanvragen. Binnen dit gebied kunnen initiatiefnemers zonnevelden ontwikkelen, mits zij voldoen aan de eisen uit het Toetsingskader. Het gebied is opengesteld voor een zonneveld met een maximale jaarlijkse productie van 19 GWh.

Intussen hebben verschillende initiatiefnemers interesse getoond in het ontwikkelen van een zonneveld in dit gebied. Het is nu aan energiecoöperaties, grondeigenaren en eventuele commerciële ontwikkelaars. De gemeente heeft de afgelopen maanden overlegd met al deze partijen, en ondersteunt hen waar mogelijk met informatie en bij het leggen van contacten. In samenwerking moeten zij nu een plan voor een zonneveld voorleggen aan de gemeente. Wanneer een plan voor een zonneveld voldoet aan het Toetsingskader, verleent het college een vergunning.

2.1 Gevolgen netcongestie voor een zonneveld in B3

Netcongestie zorgt op dit moment niet voor problemen voor een nieuw zonneveld in het opengestelde gebied B3. Dit zonneveld wordt namelijk aangesloten op station Woerden Honthorst of het nieuw te bouwen station in de regio (naar verwachting gereed in 2029). Als de te overbruggen afstand voor B3 naar het nieuw te bouwen station te groot wordt, dan ligt een aansluiting op het nieuwe station minder voor de hand en zal het zonneveld op Woerden Honthorst worden aangesloten. Op station Honthorst heerst op dit moment geen congestie op teruglevering. Op dit station is ook een verzwaring gepland (gereed in 2029), waardoor het station een drie keer hogere capaciteit zal krijgen.

3. Grootschalige windenergie

In juli 2024 is besloten om een onderzoek te starten naar windenergie in de gemeente Oudewater (D/24/147568). Hiervoor is gebied G uit het Afwegingskader door uw raad aangewezen (zoekgebied 7 van de provincie). In december heeft de provincie laten weten dat er toch harde belemmeringen zijn voor de ontwikkeling van windenergie in dit gebied. Het onderzoek krijgt daarom geen vervolg. In de raadsinformatiebrief van 19 december 2024 bent u hierover geïnformeerd (D/24/165551). In januari 2025 heeft de provincie besloten om op een andere locatie in Oudewater, ten noorden van Papekop, een windpark mogelijk te maken. Het is nog niet zeker of dit windpark er daadwerkelijk komt. Daarom is de opwek van dit mogelijke windpark nog niet meegenomen in de overzichten in deze brief. Over het besluit van de provincie informeren we u in een aparte raadsbrief.

Op 11 juli 2024 heeft de raad het college gevraagd om een brede afweging voor de energie opwek te maken voor de periode na 2030. Bij voorkeur in combinatie met een nieuw onderbouwd bod voor de RES 2.0 richting 2050 [Motie 12M1]. Het college komt in de loop van 2025 met een invulling op dit verzoek bij u terug. Daarin nemen we het besluit van de provincie en eventuele andere ontwikkelingen mee.

4. Zon op grote daken en objecten

Met het Afwegingskader is ingezet op 6 GWh aan zon op grote daken te realiseren. In 2024 is het doel uit het afwegingskader al behaald met een opwek van 6,8 GWh. Voor 2030 ligt de verwachte opwek tussen de 7,5-9,8 GWh.

Bij vaststelling van de RES-bijdrage van Oudewater is afgesproken om de zonneladder te hanteren, waarmee de voorkeur is uitgesproken voor zon-op-dak. In het Afwegingskader en het 'Actieplan Zon op Grote Daken' (D/23/098191) wordt een verwachting gegeven over de potentiële opwek van zon op grote daken, namelijk 6 GWh. In 2024 werd in Oudewater al 6,8 GWh opgewekt. Uit analyse over de potentie van zon op grote daken van de provincie is gebleken dat de potentiële opwek van zon op grote daken in Oudewater hoger is dan verwacht. In plaats van 6 GWh blijkt er ruimte voor 9,8 GWh, ervan uitgaande dat 30% van de grote daken geschikt is. Maar dit percentage ligt waarschijnlijk lager doordat netcongestie de mogelijkheden beperkt. In 2024 is er 18% meer opgewekt dan in 2023, maar de groei is wel afgenomen. Intussen wordt inmiddels 20% van de grote daken benut, dit ligt rond het regionale gemiddelde van de andere RES U16 gemeenten.

Op dit moment zit er nog voor 0,72 GWh aan grote zonnedaken in de pijplijn. Voor deze projecten is al wel SDE-subsidie toegekend, maar zijn de zonnepanelen nog niet gerealiseerd. SDE is de belangrijkste subsidie voor duurzame opwek vanuit het Rijk.

4.1. Stimulering zon op grote daken

In het Actieplan Zon op Grote Daken uit 2023 staat beschreven hoe de gemeente zon op grote daken wil stimuleren. In 2023 is een extern bureau ingeschakeld om actief bedrijven te benaderen en 'quick scans' op te stellen. Deze quick scans berekenen de mogelijkheden van zonnepanelen op een dak en vertellen welke businesscase (kostenplaatje) hierbij hoort.

In totaal is er naar 108 adressen een brief gestuurd waarin gratis advies over zonnepanelen werd aangeboden. Daarnaast is eind 2023 een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd. Verder is de ledenvergadering van Vitap (bedrijvenvereniging Tappersheul) bezocht om te vertellen over het actieplan van de gemeente. Uiteindelijk zijn er 12 quick scans uitgevoerd en 7 locaties bezocht voor verdere toelichting. Hoewel het lastig is om te zeggen hoeveel bedrijven zijn overgegaan tot actie, zijn de adviezen wel goed ontvangen. Daarnaast zijn er ook bedrijven telefonisch benaderd en gevraagd naar hun interesse. Hierbij werden een aantal redenen genoemd waarom bedrijven momenteel geen zonnepanelen willen plaatsen:

- Onduidelijkheid over de businesscase en de terugverdientijd van installaties, onder andere door netcongestie en de afschaffing van de salderingsregeling;
- Onvoldoende draagkracht van de dakconstructie;
- Bedrijven zijn zelf geen eigenaar van het pand en de eigenaar wil niet investeren.

Daarnaast is er in het najaar van 2024 nog twee keer een oproep gedaan door Vitap. Bedrijven werd gevraagd zich te melden wanneer zij problemen ervaren als gevolg van netcongestie. Als oplossing werd gekeken naar de mogelijkheden van zon-op-dak en eventueel een energiehub. Destijds kwam hier weinig respons op, waardoor het lijkt alsof bedrijven nog beperkt urgentie ervaren rondom netcongestie. Deze oproepen zijn wel gedaan vóór de afkondiging van netcongestie in dit gebied (op afname).

Helaas zien we de inspanningen van zon-op-dak niet altijd terug in de resultaten. Deze conclusie werd getrokken tijdens het RES-overleg zon-op-dak. Provinciebreed laten alle gemeenten ongeveer hetzelfde bedekkingspercentage zien. Gemeenten met veel inzet hebben niet altijd het meeste zon-op-dak. Bedrijven blijven, ook na een adviesgesprek, voornamelijk terughoudend met het installeren van zonnepanelen op hun dak. De bedrijven die nu nog geen zon-op-dak hebben, blijken een lastige doelgroep. Daarbij speelt ook dat netcongestie tot 2029 nog een beperkende factor blijft. Daarnaast zijn de ambtelijke capaciteit en de financiële middelen van de gemeente beperkt. De gemeente stopt daarom met het stimuleringsbeleid zon op dak in zijn huidige vorm en onderzoekt nu de mogelijkheid voor een bredere, integrale aanpak. Bij die aanpak ligt de focus meer op het ondersteunen van bedrijven om problemen door netcongestie op te lossen. Zon-op-dak kan daarmee een deel van de oplossing vormen. Het uitgangspunt is nauwe samenwerking en financiering door de provincie Utrecht.

4.1.1 Gevolgen netcongestie voor zon op grote daken

Om te bepalen of een opwekkingsproject beperkt wordt door netcongestie, is het van belang welke aansluiting er is. We maken onderscheid tussen twee soorten aansluitingen:

- **Grootverbruikersaansluiting:** dit zijn alle aansluitingen groter dan 3 x 80 Ampere, oftewel 55,2 kWp (ongeveer 125 zonnepanelen).
- In het oostelijk gedeelte van Oudewater heerst code rood: congestie op teruglevering voor grootverbruikers. Nieuwe initiatieven of uitbreidingen van een bestaande installatie komen op een wachtlijst. Die congestie duurt naar verwachting tot 2029-2030, als TenneT de congestie in Utrecht heeft opgelost.
- In het westelijke deel van Oudewater, aangesloten op Zuid-Holland, via Gouda, heerst code geel. Op dit moment heerst daar (nog) geen congestie op teruglevering en zijn er nog geen beperkingen voor zon op grote daken.
- **Kleinverbruikersaansluiting:** dit zijn aansluitingen tot en met 3 x 80 Ampere, oftewel 55,2 kWp. Voor nieuwe initiatieven met deze aansluiting is er op dit moment nog geen netcongestie en ook geen wachtrij. Dit geldt voor heel Oudewater.

4.2 Solar carports

Op dit moment vindt er geen opwek plaats door middel van solar carports in Oudewater, wel wordt de optie voor een solar carport meegenomen in adviesgesprekken bij de Jumbo. De verwachte opwek hiervan voor 2030 zal tussen de 0-0,5 GWh liggen. In het afwegingskader is niet uitgegaan van een verwachte opwek door middel van solar carports.

Solar carports zijn parkeerplaatsen die overdekt zijn met zonnepanelen. De raad heeft met de motie 'Solar carports' een oproep gedaan om de potentie van dit type opwek in Oudewater te onderzoeken. Hierbij zijn ook een aantal mogelijk locaties benoemd. In 2024 is er een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden binnen de gemeente. Per locatie is gekeken naar de potentiële opwek per jaar en de terugverdientijd. Echter, voor elk van de locaties spelen er factoren die het moeilijk maken:

Gymzaal de Eiber aan de Papenhoeflaan: Het plan van de gemeente is om de sporthal af te stoten, waarbij deze locatie wordt herontwikkeld. Mocht de sporthal toch blijven, dan is de intentie om eerst zonnepanelen op de sporthal te leggen.

Gasplein: Deze parkeerplaats valt onder beschermd stadsgezicht, daarom is het ontwikkelen van een solar carport hier niet wenselijk.

Waardsedijk bij de voetbalclub: Er is veel schaduw door bomen, wat de potentiële opwek sterk beperkt. Daarnaast heeft de voetbalclub al zonnepanelen op het dak, dus is de lokale vraag naar elektriciteit al deels ingevuld.

Naast het gemeentehuis: Ook hier beperken bomen de opwek door schaduwval. Daarnaast kan een solar carport lichtschittering veroorzaken voor omliggende woningen.

Populierenweg: Hier is een grote parkeerplaats die interessant kan zijn. Doordat dit ook een parkeerplaats is voor vrachtwagens, zal de carport verhoogd moeten worden. Voor een verhoogde solar carport op deze plek is de verwachte terugverdientijd met 42 jaar erg lang. Daarnaast is ook hier gedeeltelijk schaduw door bomen rondom het terrein.

Joostenplein: Deze locatie is in particulier bezit. Daarnaast gaat het om een beperkt oppervlak wat geschikt is, hierdoor is de geschatte terugverdientijd erg lang (46 jaar).

Jumbo: Deze locatie is in particulier bezit, maar wel erg kansrijk. Door de dakconstructie kunnen er geen zonnepanelen op het dak geplaatst worden. Tegelijkertijd is er vanuit de supermarkt wel een constante behoefte aan stroom. De eigenaar heeft aangegeven in 2025 te willen nadenken over verduurzaming. Daarom heeft de gemeente aangeboden om een energieadvies (o.a. over een solar carport) te vergoeden. Inmiddels zijn er gesprekken gestart tussen een extern bureau en de eigenaar van de Jumbo.

4.2.2 Gevolgen netcongestie voor solar carports

Solar carports met een geïnstalleerd vermogen tot 55,2 kWp (ongeveer 125 panelen) passen op een kleinverbruikersaansluiting, deze kunnen zonder beperkingen in heel Oudewater worden geïnstalleerd. Voor grotere solar carports gelden dezelfde beperkingen als voor zon op grote daken met een grootverbruikersaansluiting.

5. Kleine windmolens

Naar schatting leveren kleine windmolens op dit moment ongeveer 0,28 GWh per jaar op. De verwachting is dat de opwek met kleine windmolens zal uitkomen tussen 0,4 en 1 GWh per jaar, in 2030. Het is nog niet zeker of de verwachte bijdrage gehaald wordt. Bij kleine windmolens gaat het om windmolens met een maximale ashoogte van 20 meter. Per december 2024 staan er 10 kleine windmolens in de gemeente. Op dit moment zijn er nog twee vergunningsaanvragen in behandeling.

5.1 Gevolgen netcongestie voor kleine windmolens

Kleine windmolens hebben vaak een vermogen van ongeveer 15 kWp. Daarom kunnen ze worden aangesloten op een kleinverbruikersaansluiting. In Oudewater gelden er geen beperkingen voor teruglevering van elektriciteit op kleinverbruikersaansluitingen.

Financiën

n.v.t.

Vervolg

- Invulling van de motie voor een brede afweging voor de opwek van energie (Motie 12M1).
- RES-herijking: medio 2025 naar de raad.
- Onderzoek naar samenwerking met provincie Utrecht voor integrale oplossingen voor bedrijven die kampen met problemen door netcongestie. Zon-op-dak kan een deel van de oplossing zijn.

Bijlagen

n.v.t.